

21.4.2006

Avoimet järjestelmät -essee

Kansalaisvaikuttaminen verkosta valtamediaan ja valtamediasta verkkoyhteisöihin

**Helsingin yliopisto
Viestinnän laitos**

**Avoimet järjestelmät
Prof. Sinikka Sassi**

Laatijat:

Erja Piipponen
erja.piipponen@helsinki.fi

Vesa Vattulainen
vesa.vattulainen@helsinki.fi

Jaana Kymäläinen
jaana.kymalainen@tdcsong.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	3
2. 1. Demokratia ja verkko.....	5
2.2. Valtamedian haastajat?	7
2.2.1. Ihmisoikeusaktivismia blogistaniassa	9
2.1. Hallituksen politiikkaohjelmat - Kansalaisvaikuttaminen	11
3.2. Kansalaiskanava.....	13
4. Kansalaisaktivismista kansalaisliikkeeksi ja mediasta	
kansalaisaktivismia: esimerkkitapauksia.....	15
4.1. Uraanikaivoshankkeet Itä-Uudellamaalla.....	15
4.1.1. Media ja demokratia Suomessa –raportin teorioista.....	17
4.1.2. Johtopäätöksiä ja yhteenvetoa lähdeaineiston pohjalta.....	19
4.2. Tallinkin jätevedet Suomenlahteen: medialähtöistä kansalaisaktivismia....	22
5. yhteenveto.....	23
LIITTEET.....	25

1. JOHDANTO

Esityksessä tarkastellaan kansalaisten suoria vaikutusmahdollisuuksia yhteisten ja yhteiskunnallisten asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Tarkastelun kannalta keskeisiä ovat uudet digitaaliset viestintäteknikat ja niitä hyödyntävät hankkeet. Seuraavassa esitellään niin hallinnon kuin kansalaistenkin taholta alkunsa saaneita projekteja ja tilanteita.

2. MEDIA JA DEMOKRATIA SUOMESSA

Suomen perustuslakiin (731/1999) on kirjattu kansalaisen viestinnälliset oikeudet. Kaikilla tulee olla tasavertainen oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan ja elinympäristöön. Jokaisella on oikeus monipuoliseen tietoon, sivistykseen ja informaatioon. Myös maahanmuuttajilla on oikeus sosiaaliseen yhteisyyteen ja yhteiseen kulttuuriin sekä oikeus itsensä ilmaisemiseen.

Demokratia toteutuu parhaiten, jos kaikilla kansalaisilla on tasapuolinen pääsy kaikkeen päätöksentekoon vaikuttavaan tietoon ja informaatioon. Jotta tämä voisi toteutua, medialla on keskeinen vastuu tasapuolisen informaation- ja tiedonvälityksen toteuttamisesta. Median on järjestettävä muun muassa julkiselle harkinnalle perustuva kansalaiskeskustelu (Media ja demokratia Suomessa, 3). Median on tuotettava kaikille kansalaisille helposti saatavilla olevaa informaatiota, joka perustuu objektiivisuuteen, todenmukaisuuteen ja olennaiseen tietoon. Median on turvattava kansalaisille heidän valintojensa pohjaksi monipuolista, kattavaa, olennaista ja moniarvoista tietoa. Kansalaisilla on oikeus sosiaaliseen yhteisöllisyyteen, joka median on turvattava tarjoamalla pääsy viihteen, kulttuurin ja ajanvietteen pariin. Median sanan- ja ilmaisunvapaus koskee kaikkia kansalaisia. Edellä mainittujen viestinnällisten oikeuksien toteutuminen edellyttää aitojen ristiriitojen ja konfliktien julkista käsittelyä, jossa myös vallitsevasta arvojärjestelmästä poikkeaville käsityksille on tilaa (Media ja demokratia, 24–25).

Median keskittyminen on johtanut viime aikoina siihen, että kansalaisille tarjotaan samoja sisältöjä kaikissa medioissa ja kaikilla kanavilla. Kaupallistumisen seurauksena median keskeisiksi sisällöiksi ovat tulleet muun muassa vakavampien aiheiden viihteellistyminen, seksi ja väkivalta. Se on myös hämärtänyt yksityisen ja julkisen välisen rajankäyntiä. Koska median tavoitteena on tehdä rahaa, journalistisesta laadusta on tingitty. Henkilötarinat ja elämäntapajutut ovat lisääntyneet ja journalismi, jossa huolehditaan sisältöjen yhteiskunnallisesta merkittävydestä, eettisyydestä, moniäänisyydestä ja moniarvoisuudesta on väistymässä. Uutinen on tuote, jolla on kaupallista arvoa (Media ja demokratia, 31–33).

Median viihteellistyminen vie kansalaiset pois keskustelusta ja päätöksenteosta. Pääministeri Matti Vanhasen tekstiviestit kiinnostavat enemmän iltapäivälehtien lukijoita kuin asiat, jotka määrittelevät ihmisen arkea. Poliittinen eliitti ei luota mediaan eikä kansalaisiin. Median toimintaa ovat vuorollaan arvostelleet niin Kalevi Sorsa, Harri Holkeri, Mauno Koivisto kuin Tarja Halonenkin. Poliitikot epäilevät, että kansalaiset ovat väärin informoituja (Media ja demokratia Suomessa, 6–7). Usein tärkeät asiat eivät edes päädy kansalaiskeskustelun piiriin. Pieni asiantuntijoista koostuva eliitti, johon kuuluvat ministeriön ja rahalaitosten edustajat, saa rauhassa päättää esimerkiksi uuden teknologian kysymyksistä (Sassi 16.3.2006).

Tabloidisoituminen on tuonut median keskiöön hölynpölyn, julkkisjuorut, laihduttamisen ja turhanpäiväisen kulutuksen. Trivialisoimalla merkittävät tapahtumat tai antamalla suhteettoman paljon tilaa tyhjänpäiväisille asioille, se vie kansalaisten mielenkiinnon pois varsinaisesta politiikasta (Media ja demokratia, 32–33). Viihteen ja kansalaisten mielipiteenmuodostuksen välinen yhteys on havaittu myös politiikan piirissä. Moni poliitikko hakee näkyvyyttä mediassa keinolla millä hyvänsä ja sitä kautta kannatusta politiikassa. Populaarimedia on

suosittu pistäytymispaikka esitellä ”vaatekaappiaan” ja henkilökohtaisia asioitaan myös poliitikolle (Media ja demokratia Suomessa, 6-7). Kun Suomen mediamaisemaa vertaillaan kansainvälisesti, tilanne on aika perinteinen.

Suomalaisten päivälehtien journalismi ei ole muuttunut niin henkilöpainotteiseksi ja skandaalinhakuiseksi kuin muutamissa eurooppalaisissa maissa, joissa tilanne on aivan toinen (Moring & Nieminen, 180).

Jos julkiseen keskusteluun ei edes tuoda ihmisten arkielämän kannalta tärkeitä asioita, niin mitä ja millaisia ovat vaihtoehtoiset tavat vaikuttaa asioihin ja tuoda esille eri osakulttuureista vaikutteensa saavia näkökulmia esimerkiksi valtamediassa? Mitä tarkoittaa moniäänisyyden lisääminen päätöksenteossa?

2. 1. Demokratia ja verkko

Verkko antaa mahdollisuuksia, joille vanhassa järjestelmässä ei ole ollut tilaa, mutta sen heikkous on vielä siinä, että osalla väestöstä ei ole pääsyä verkkoon tai taidot ovat puutteelliset. Internet on tuonut tiedon lähteet käytännössä kaikkien ulottuville, jos tietoa osaa sieltä hakea. Puhutaan digitaalisesta kuilusta, joka jakaa käyttäjät tietorikkaisiin ja –köyhiin. Mitä koulutetumpi kansalainen sitä helpommin tieto löytyy eri lähteistä, verkosta tai viranomaisilta. Ikä, koulutus, tulotaso, asema työmarkkinoilla ja asuinpaikka määrittävät tutkimusten mukaan hyötykö verkossa olevasta tiedosta vai ei (Media ja demokratia, 34–35).

Internetiä käyttää n. 60 % suomalaisista, mutta laajakaista ei yllä kaikkialle, vaikkakin yhteydet ovat viime vuosina yleistyneet nopeasti Suomessa.

Kansallisen laajakaistatyöryhmän (2005) mukaan 36 % kotitalouksista on kytketty laajakaistaan toukokuussa 2005 (Moring & Nieminen, 179). Tasa-arvoista laajakaistaan liittyminen ei vielä kuitenkaan ole, sillä se maksaa maalla enemmän kuin kaupungeissa ja taajamissa eikä yhteyksiä ole edes tarjolla kaikkialla.

Verkkomedia on luonteeltaan toisenlainen kuin sanomalehdet, radio tai televisio, jotka voivat kerätä yhtä aikaa lukija-, kuulija- ja katsojayhteisöjä ja luoda yhteistä todellisuutta. Verkko ei tavoita suuria joukkoja yhtä aikaa, vaan se kokoaa pieniä verkostoja yhden asian tai elämäntavan ympärille. Tähän keskusteluun eivät voi osallistua muut, kuin keskusteluryhmiin kirjautuneet omissa, muilta suljetuissa verkkoyhteisöissä (Media ja demokratia, 34–35).

Lähes kaikilla on tänä päivänä omat verkkosivut, niin valtiolla, julkishallinnolla, yrityksillä kuin kansalaisliikkeillä ja yhdistyksillä. Viranomaiset tiedottavat kansalaisille omilla verkkosivuillaan. Julkishallinnossa tunnutaan uskovan siihen, että vuorovaikutus viranomaisten ja kansalaisten kesken voisi toteutua internetin kautta. Kansalaiset kokevat julkishallinnon tiedottamisen hyvänä lähinnä teknisluonteisen informaation jakajana ja palvelujen tarjoajana. Kovin merkittävä informaatio- ja viestintäkanava se ei kansalaisille ole (Media ja demokratia Suomessa, 10).

Valtionhallinnossa on kehitteillä sähköisen kuulemisen järjestelmä keskustelufoorumi *Otakantaa-palvelusta*. Palvelu antaisi mahdollisuuden eri kansalaisryhmille osallistua paneeli- ja lomakepohjaisiin kyselyihin heitä koskevissa asioissa. Verkkokuulemisen ideana on kohdistaa keskustelu, paneeli- tai lomakepohjaiset kyselyt hankkeen kannalta keskeisille kohderyhmille. Esimerkiksi nuorisoa, maahanmuuttajia tai työttömiä koskevat hankkeet pistettäisiin verkkokuulemisen prosessiin. Nykyistä Otakantaa-palvelua on tarkoitus kehittää siten, että sen avaaminen on mahdollista Suomen EU-puheenjohtajuuskauden alkuvaiheessa heinäkuussa 2006 (Sähköisen kuulemisen kehittäminen valtionhallinnossa, Oikeusministeriö 2006:6).

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran ja Helsingin kaupungin rahoittama NettiMaunula-projekti oli paikallisyhteisöllisyyttä korostava tietoyhteiskunta- ja koulutushanke, joka alkoi kesäkuussa 2001 ja päättyi toukokuussa 2003. Sen

tarkoituksena oli luoda Maunulaan monipuolinen paikallisverkko. NettiMaunula oli asukkaiden ja viranomaisten välisen tiedonkulun parantamiseen tähtäävä pilottiprojekti, jonka tarkoituksena oli lisätä päätöksenteon horisontaalista asiantuntemusta ja laajaa osapuolten kuulemista. Yhteisöllisyyden synnyttämisessä Maunulassa, osallistumisen ja vuorovaikutuksen kehittämisessä hallinnon kanssa ei oikein hyvin onnistuttu tämän projektin kautta (Sinikka Sassi 17.3.2006).

Verkkoyhteisöllisyys syntyy helpommin, jos ryhmällä on jo olemassa valmis yhteisöllinen pohja tai esimerkiksi yhteinen huolenaihe. Ponnekkaalla asukasaktiivisuudella ja tehokkaalla median hyödyntämisellä saatiin päiväkotit Arabianrantaan suunniteltua aikaisemmin. Arabianrannan omillakin verkkosivuilla pitkään velloneesta yleisökeskustelusta asukas Airikka Mannerkoski sai kipinän kirjoittaa aiheesta jutun ja kerätä todellista tietoa Arabianrannan päiväkotitilanteesta. Aiheen käsittely päättyi valtakunnan ykkösmedioihin ja helmikuussa 2006 kokoontui asukastilaisuus, jossa sosiaalivirasto myönsi, että seuraavan päiväkodin rakentaminen alueelle vasta vuonna 2009 on liian myöhäistä (<http://www.helsinkivirtualvillage.fi>).

2.2. Valtamedian haastajat?

Suomi kuuluu vakaiden demokraattisten maiden piiriin, mutta kansalaisten demokratian arvostus ei yllä kansainvälisesti kärkisijoille. Myös kansalaisten kiinnostus politiikkaan on jonkin verran vähäisempää kuin muissa vakaissa demokraattisissa valtioissa. Suomalaiset ovat kuitenkin kohtalaisen tyytyväisiä demokratian toimivuuteen, mutta jäävät siinäkin muista Pohjoismaista - Tanskasta, Ruotsista ja Norjasta - jälkeen (Heikki Paloheimo, 151). Demokratian toimivuus edellyttää, että maassa on kohtalaisen selkeät pelisäännöt, toiminnan avoimuuteen uskotaan ja toisiin ihmisiin luotetaan, korruptiota on vähän (Heikki

Paloheimo, 138–139). Suomalaisten äänestysaktiivisuus on muita Pohjoismaita jäljessä eikä meillä ole sellaista keskustelukulttuuria, jossa poliittiset ristiriidat, konfliktit ja eri näkökulmat pääsisivät julkisessa keskustelussa esille.

Aktiivisimmatkin kansalaiset tietävät vain valmiit päätökset, koska mitään julkista keskustelua ja mielipiteenmuodostusta ennen päätöksentekoa ei ole käyty mediassa (Media ja demokratia, 3).

Voidakseen ottaa kantaa, on oltava selvillä jo tehdyistä päätöksistä ja kyettävä argumentoimaan. Arkkitehtien Pentti Riihelän ja Clas-Olof Lindqvistin mielipide Helsingin Sanomissa 2.4.2006 ottaa ansiokkaasti esille keskeisen kaupunkitilan Töölönlahden rakennusosoikeudet. Mielipiteestä käy ilmi, että asemakaavan laadintavaiheessa vuosina 1995 – 2000 luonnos otti huomioon yleiskaavan (1992) ja osayleiskaavan (1991), joissa alue oli määritelty kaupungin urbaanin keskustan välittömäksi jatkeeksi ja yleisten rakentamisten alueeksi. Paria viikkoa ennen asemakaavan lopullista hyväksymistä kaavaa asetettaessa näytteille 4.1.2001, kaikki sen sisältämä Töölönlahden rautatien puoleinen rakennusosoikeus oli Musiikkitaloa lukuun ottamatta osoitettu liikerakennuksille. Arkkitehdit eivät liene ainoita, jotka ovat sitä mieltä, että alue olisi osoitettava muuhun kuin liike-elämän käyttöön. Vain aktiivisimmat jaksavat etsiä tiedot kaupunginhallinnon verkkosivuilta ja muotoilla ne relevanteiksi mielipiteiksi, vaikka työpaikoilla ja kuppiloissa käytäisiin vilkasta ja intohimoistakin keskustelua esimerkiksi kyseisestä Töölönlahden rakentamisesta.

Politiikan sisällöllä on merkitystä - ja aiheilla, joita halutaan antaa keskusteltavaksi - jotta siihen voi ja haluaa ottaa kantaa. Perusteltua on myös kysyä keiden mielipiteet pääsevät esille mediassa sen uutissivuilla tai mielipidepalstoilla? Kenen ehdoilla käydään julkista keskustelua lehdissä, kaupallisilla ja julkisen palvelun televisio- ja radiokanavilla? Entä tulevaisuudessa digi-tv-kanavilla, kehittyneissä kännyköissä tai digitaalisilla kuvaruuduilla kaupunkien julkisissa

tiloissa? Miten kansalainen voi vaikuttaa ympäristöönsä, julkisen tilan muotoutumiseen tai päätöksentekoon, jos mitään foorumeja ei sellaiseen ole annettu tai aiheesta käytävä keskustelu ei osu kohdalle? Ihmisen oma aktiivisuus ja kyky hakea tietoa, kommentoida yhteisiä asioita yleisönosastoissa, käydä verkkokeskustelua tai tuottaa vaikkapa videoita vapaille kanaville ratkaisevat. Silti monen mielessä kaihertaa, että valtamedian aiheiksi eivät päädy kaikki ihmisen arkielämän kannalta tärkeät kysymykset ja aiheet.

2.2.1. Ihmisoikeusaktivismia blogistaniassa

Verkkoa pidetään paikkana, jonka kaikkia sisältöjä ei voida kattavasti valvoa. Niinpä sinne voivat rakentaa sivustoja niin pedofiilit, uusnatsit kuin ikebanan harrastajat. Sananvapautta koetetaan kuitenkin myös verkossa rajoittaa muun muassa Kiinassa ja Iranissa. Internetin leviäminen on mahdollistanut yhä useammalle pääsyn valtavan tiedon äärelle ja käsiksi alkuperäisiin tietolähteisiin. Saamaansa tietoa voi myös levittää maapallon joka kolkkaan. Suljetussa maassa asuva ihminen voi verkon kautta tietää omat ihmisoikeutensa ja levittää muille tiedon maansa ihmisoikeusloukkauksista (Amnesty, Suomen osaston lehti 2/06).

Vantaalainen ihmisoikeusaktivisti ja Amnestyn jäsen Ilja Suvanto pitää omaa blogia (<http://ilja.cryon.net>). Suvanto sanoo paikkaavansa valtamedian jättämää uutisointiaukkoa raportoimalla nimikkoblogissaan ihmisoikeusloukkauksista eri puolilla maailmaa. Hän seuraa erityisesti lehdistön vapautta ja toimittajiin kohdistuvaa väkivaltaa. Suomalainen media uutisoi toimittajien murhista harvoin, vaikka Suvannon laskelmien mukaan esimerkiksi Irakin sodassa on kuollut jo 86 toimittajaa. Nimikkoblogin pikku-uutiset syntyvät seuraamalla muun muassa *BBC:n*, *Amnesty Internationalin*, *Human Rights Watchin* ja *Journalistit ilman rajoja* -järjestön uutisvirtoja.

Blogien kautta on mahdollisuus uutisoida aiheita, jotka eivät näy valtamediassa. Se on myös ainoa vaihtoehto maissa, joissa ei sananvapautta perinteisessä mediassa ole kuten esimerkiksi Kiinassa, Iranissa ja Myanmarissa. Verkosta löytyy muun muassa iranilaisia ja tunisialaisia blogeja. Suomessa Blogilista.fi-palveluun on listattu 4500 aihetta, joista kuitenkin vain 16 ilmoittaa aiheekseen ihmisoikeudet (Amnesty, Suomen osaston lehti 2/06).

2.2.2. Tv-kanava m2hz

Aktiivinen kansalaisuus sisältyy suomalaiseen hallintoajatteluun ja mediaan. Vastaanottaja/kuluttaja-kansalaisista halutaan tehdä käyttäjä/toimija-kansalaisia. Kansalaisia on haluttu aktivoida videopajoilla, kansalaisradiolla ja paikallisradiolla sekä tietotuvilla toiveena saada aktiivisia käyttäjiä ja tekijöitä. Digi-television vuorovaikutteisuutta halutaan hyödyntää nyt. Kun ihmiset saavat oman elämänsä paremmin hallintaan, heillä on enemmän mahdollisuuksia ja halua vaikuttaa myös yhteisten asioiden hoitoon. Tällä hetkellä voimme olla suoraan kosketuksissa asian valmistelijoihin ja päätöksentekijöihin (Sassi 23.3.2006).

Tuleeko m2hz-kanavasta vaihtoehto valtamedialle, kuten kanavan suunnittelevat visioivat? M2hz on ainakin kanava kaikille niille kansalaisyhteiskunnan toimijoille, jotka haluavat ottaa aktiivisen roolin sisältöjen tuotannossa. Kevyen tuotantolaitteiston myötä, verkkopalvelujen kehittyessä ja ihmisten osaamisen ja taitojen kasvaessa vaihto- ja omaehtoiselle tuotannolle on tilausta. Tällä hetkellä on vähän tilaa indie-tyyppisille ohjelmille esimerkiksi Yleisradion ja Mainos-tv:n ohjelmakartassa. Digitaalisen mediakulttuurin tutkijoiden ja kehittäjien verkosto m-cult haluaa rakentaa Helsingin Kurviin tuotantoympäristön. Kansantaloon suunnitteilla oleva talo olisi digitaalisen median ammattilaisten kokoontumispaikka, jolla olisi oma tee-se-itse-digi-tv-kanava m2hz. Yhteisöllisen kulttuuri- ja kansalaiskanavan tarkoituksena on tarjota mahdollisuuksia ruohonjuuritason toimijoille, joille ei valtamediassa löydy tilaa. Tavoitteena on, että

kanavalla keskustellaan helsinkiläisille tärkeistä arjen asioista ja lisätään lähidemokratiaa.

M2hz-hanke on perustettu syksyllä 2005, ja sen toteutus etenee verkko- ja mobiiliohjelmistoista digi-kanavaksi vuosina 2006–2007. Vaikka kanavan tavoitteena on samanlainen sanomisen vapaus kuin verkossa, sillä kuitenkin on toimituskunta, joka viime kädessä päättää millaista ohjelmistoa kanavalta tulee. Toimituskunta valitaan verkoston jäsenten keskuudesta (Tommi Nieminen, Kurvin kanava, Helsingin Sanomat 26.3.2006).

Analogiset tv-lähetykset loppuvat ensi vuoden elokuussa, ja digi-tv saattaa olla monen pienen digi-tv-kanavayrittäjän toiveena saada oma kanava. Onko nyt digitaalisen yhteisötelevisiion vuoro vai tuleeko siitäkin paikallisradioiden tavoin aikojen kuluessa kaupallisista intresseistä toimiva kanava, jonka ohjelmistot ovat toistensa kaltaisia? Avoimia kysymyksiä jää paljon, kuten esimerkiksi kuka rahoittaa ohjelmatuotannon? Millaisia katsojamääriä kanava saa? Onko kanavan monipuolinen ohjelmisto mahdollista toteuttaa käytännössä?

3. KANSALAISTEN AKTIVOINTIYRITYKSET HALLINNON TAHOLTA

2.1. Hallituksen politiikkaohjelmat - Kansalaisvaikuttaminen

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteena on edistää aktiivista kansalaisuutta, kansalaisyhteiskunnan toimintaa, kansalaisten yhteiskunnallista vaikuttamista ja edustuksellisen demokratian toimivuutta. Käytännössä tavoitteena on lisätä kansalaisten äänestysaktiivisuutta sekä parantaa kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia myös vaalien välillä. Erityistä huomiota kiinnitetään niihin kansalaisryhmiin, joiden vaikuttamis- ja osallistumisaktiivisuuden taso on ollut alhainen.

Politiikkaohjelmaa toteuttavat oikeus-, opetus-, sisä- ja valtiovarainministeriö sekä valtioneuvoston kanslia.

Ohjelman keskeiset tavoitteet tiivistyvät neljään kokonaisuuteen:

1. Koulu ja oppilaitokset tukevat kasvua aktiiviseen ja demokraattisen kansalaisuuteen elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Suomen kansalaisuuden ohella kasvatuksessa tulee ottaa huomioon EU:n kansalaisuus ja maailmankansalaisuus.
2. Kansalaisyhteiskunnan juridiset ja hallinnolliset toimintaedellytykset ovat kansalaistoiminnan kannalta suotuisia ja ajanmukaisia. Kolmannen sektorin tutkimus-, koulutus- ja kehittämisspalveluita kehitetään.
3. Perinteisiä ja uusia kansalaisvaikuttamisen kanavia ja mahdollisuuksia kehitetään niin, että ne tukevat kansalaisten täyttä osallistumista yhteisöjen ja yhteiskunnan toimintaan. Hallinnolla on tarpeelliset työkalut ja asenteellinen valmius keskusteluun kansalaisten kanssa.
4. Edustuksellisen demokratian rakenteet ja käytännöt toimivat hyvin kaikilla päätöksenteon tasoilla ja niissä otetaan huomioon tapahtuvat suuret yhteiskunnalliset muutokset tietoyhteiskunnasta globaalistumiseen.

(<http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/kansalaisvaikuttaminen/fi.jsp>)

Suomi on ollut demokratiavertailuissa toistuvasti yksi parhaista maista, kuitenkin maamme jakautuu sisäisesti aktivoituviiin ja passivoituviiin kansalaisyhteisöihin. Aktiiviset lisäävät aktiivisuuttaan ja etsivät uusia vaikuttamistapoja passiivisten jättäytyessä kansalaistoiminnan ja vaikuttamisen ulkopuolelle. Suurimpia passiivisuuden selittäjiä ovat olleet niukka koulutus, pienet tulot ja lapsuudenkodin epäpoliittisuus.

Politiikkaohjelman hankkeissa tärkeintä on viedä aloitetut toimet päätökseen ja suunnitella, miten toimista tulee pysyviä politiikkaohjelman jälkeen.

(Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ohjelmajohtaja Seppo Niemelä, Sosiaalifoorumi, 1.4.2006).

Onko näistä politiikkaohjelmista hyötyä? Projektipäällikkö Sirpa Kekkosen mukaan politiikkaohjelmat yhdistävät hallinnon toimintaa yli ministeriörajojen ja kokemukset ohjelmajohtamisesta ovat voittopuolisesti hyviä. Politiikkaohjelmien vaikutukset yhteiskuntaan voidaan kuitenkin viime kädessä osoittaa vasta vuosien kuluttua

(http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/ajankohtaista/kolumni/fi_FI/1145446366636/).

3.2. Kansalaiskanava

Kansalaiskanava on kunta- ja sektorirajat ylittävä toimintamalli, jonka tarkoituksena on edistää tiedonkulkua ja auttaa sekä kansalaisia että hallintoa saamaan enemmän tehoa kansalaisvaikuttamisesta. Kansalaiskanavaa kehitetään pääkaupunkiseudulla **Kansalaiskanava-hankkeessa**, joka on osa vuosina 2005 - 2007 toteutettavaa pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmaa.

Kansalaiskanavasivusto toimii foorumina rajojen ylittämiseksi erityisesti Espoo-Vantaa-Helsinki- ja Kauniainen-Espoo-rajavyöhykkeillä.

Hankkeen tavoitteena on kehittää pääkaupunkiseudulla kansalaisten ja hallinnon välille kunta- ja sektorirajat ylittävä vuorovaikutuksen toimintamalli, "kansalaiskanava". Hankkeessa tuotetaan ja välitetään paikallista tietoa ja esitetään konkreettisia kehitysideoita erityisesti kunnan rajat ylittävään yhteistyöhön kaupunginosatasolla. Hankkeessa myös kehitetään vuorovaikutuksen arviointia seutudemokratian tueksi.

Hanketta koordinoi Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto HELKA. Hankkeen aikana luodaan edellytykset sille, että vuorovaikutuksen toimintamalli ja uudet yhteistyökäytännöt voivat jäädä elämään hankkeen päätyttyä. Pitkällä tähtäimellä Kansalaiskanava pyrkii palvelemaan koko pääkaupunkiseutua. Toimintamallin soveltamisen myötä kootaan lopulta myös suositus siitä, miten vuorovaikutus olisi pääkaupunkiseudulla hyvä järjestää.

Keskeisiä yhteistyötahoja hankkeessa ovat pääkaupunkiseudun asukkaat, asukasjärjestöt ja niiden keskusjärjestöt, alueneuvottelukunnat, aluetoimikunnat, kuntien viranhaltijat ja luottamushenkilöt sekä mm. Suomen Kuntaliitto ja Tulevaisuuden Tutkimuksen Seura.

Kansalaiskanavan organisaation muodostavat johtoryhmä, ohjausryhmä sekä projektipäällikkö ja projektityöntekijä. Johtoryhmässä on yhteensä kuusi henkilöä, Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungeilta, Suomen Kuntaliitosta sekä Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto ry HELKasta. Ohjausryhmän muodostaa yhteensä kahdeksantoista henkilöä edustaen laajasti mm. eri alueiden virkamiehistöä ja asukkaiden edustajia: Helsingin, Vantaan, Espoon ja Kauniaisten kaupunkien eri yksiköitä, Kuntaliitto, Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma, Tulevaisuuden Tutkimuksen Seura, Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto EKYL, Vantaan Omakotiyhdistysten Keskusjärjestö VOK, Helsingin asukastaloverkostoyhdistys HATY, Teknillinen korkeakoulu, Espoon Omakotiyhdistysten Keskusjärjestö EOK, HELKA.

Hankkeen edistymisestä tiedotetaan asukkaita ja muita sidosryhmiä sähköpostitse, verkossa, lehdissä, kirjastojen ym. ilmoitustauluilla.

Kansalaisten aktiivisuus

Kansalaiset voivat itse pyytää apua Kansalaiskanavalta tai ehdottaa sille hankkeita.

Kansalaiskanava-nettisivuilla on keskustelupalsta, jossa asukkaat voivat tuoda esille kysymyksiä tai antaa vastauksia aiemmin esitettyihin kysymyksiin.

17.4.2006 mennessä keskustelupalstalla oli kolme eri keskusteluaihetta, joihin oli vastauksia tullut yhteensä 12 kappaletta. Lisäksi oli hankkeen alussa (17.5.2005) tehty projektipäällikön tekemä Ota kantaa keskustelupalstalla! -ilmoitus. Sekä keskustelujäseniä ilmoitusta oli luettu yhteensä 587 kertaa.

Käyttäjillä on mahdollisuus myös julkaista nettisivuilla uutisia tai tapahtumia. Tätä varten käyttäjän täytyy ensin rekisteröityä, jonka jälkeen sivuilta kirjaututaan sisään järjestelmään ja lähetetään julkaistavaa materiaalia ylläpitoon, joka julkaisee kuvat ja tekstit tarkistuksen jälkeen (www.kaupunginosat.net/mambo/kansalaiskanava).

4. KANSALISAktivISMISTA KANSALAISLIIKKEEKSI JA MEDIASTA KANSALISAktivISMIA: ESIMERKITAPAUKSIA

4.1. Uraanikaivoshankkeet Itä-Uudellamaalla

Ranskalainen kaivosyhtiö Cogema on jättänyt kauppa- ja teollisuusministeriölle 11.11.2005 valtaushakemuksen yhteensä 166 alueesta Itä-Uudellamaalla. Yhtiö otaksuu alueella esiintyvän uraania. Mikäli valtaushakemus hyväksytään ministeriössä, yhtiön tarkoituksena on aloittaa geologiset tutkimukset valtausalueella uraanin löytämiseksi.

Tämä tilanne on synnyttänyt vaikutusalueen kunnissa (Askola, Myrskylä, Pernaja, Porvoo, Pukkila) valtaisan uraanikaivostoimintaa vastustavan kansanliikkeen alkuvuodesta 2006. Joukko huolestuneita kansalaisia on aktivoitunut ja perustanut Uraaniton.org-liikkeen (www.uraaniton.org). Uraaniton.org:n nettisivuilla ovat kansalaiset esittäneet huolensa ympäristöstään ja terveydestään.

Tilanteesta on julkaistu paljon lehtikirjoituksia; uutisia, mielipidekirjoituksia, kolumneja ja pääkirjoituksia. Julkisuus on ollut suurinta itäisellä Uudellamaalla, mutta myös valtakunnantasoista uutisointia on esiintynyt. Tämän selvityksen lähdeaineistona on pääasiassa lehdissä julkaistua kirjoittelua. Aineistona on kaikkiaan 23 lehtijuttua. Tarkastellaan myös paria tv:n ajankohtaisohjelman raporttia (A-studio, MOT) ja paria internet-sivustoa (www.uraaniton.org, www.vihreaverkko.fi).

Edellä kuvailtu asetelma on hyvin herkullinen juuri kansalaisen, median ja demokratian suhteiden tarkasteluun. Ydinenergian raaka-aineena uraani herättää voimakkaita tunteita ja pelkoa ihmisissä. Kiistakysymys on selkeä ja helposti rajattavissa. Maantieteellisesti asia koskettaa itäistä Uuttamaata. Sama tilanne on ollut aikaisemmin muualla Suomessa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa, joten vertailukohtia on.

Tässä esityksessä pyritään selvittämään kenen mielipiteet, miten ja mahdollisesti miksi pääsevät asiassa julkisuuteen. Aineistoa tarkastellaan myös Media ja demokratia Suomessa –raportissa esitetyn kommunikatiivisen demokratian ideaalin pohjalta. Toteutuuko ihanne ja jos, niin miltä osin?

Edellä kuvattu tutkimusongelma pelkistetään tutkimuskysymykseksi: *Kenen ääni ja miten pääsee julkisuuteen asiassa?* Erityisesti kiinnitetään huomiota kansalaisten näkemysten esillepääsyyn julkisuudessa. Asiakokonaisuudessa

vaikuttavat osapuolet on luokiteltu viiteen luokkaan: kansalaisiin, poliitikkoihin, viranomaisiin, yhtiön ja median edustajiin.

4.1.1. Media ja demokratia Suomessa –raportin teorioista

Median ja demokratian suhdetta on tarkasteltu usein Johan Galtungin kehittämän kolmikärkimallin avulla. Tässä mallissa ovat kärkinä valtio, markkinat ja kansalaisyhteiskunta. Näille on tyypillistä sekä keskinäiset kamppailut että keskinäinen riippuvuus. Medialla on välittäjän rooli näiden eri suuntiin vetävien voimien välillä (Media ja demokratia Suomessa –raportti 2005, 15).

Tämän mallin soveltaminen on ongelmallista Suomen nykyiseen tilanteeseen. Koska media erotetaan erilleen valtiosta, markkinoista ja kansalaisyhteiskunnasta, jäävät monet keskinäissidokset huomiotta. Media toteuttaa samanaikaisesti monia tehtäviä, joista jotkut palvelevat valtiota, jotkut markkinoita ja jotkut kansalaisyhteiskuntaa. Media hoitaa viranomaistiedotusta, välittää mainosviestejä ja julkaisee yleisönosastokirjoituksia sekä tarjoaa kansalaisille verkkoviestintämahdollisuuksia. Malli osoittautuukin liian abstraktiksi Suomen nykytilanteen analysointiin (Media ja demokratia Suomessa –raportti 2005, 16).

Edellä kuvattu malli liittyy ajatukseen sosiaalisesta vastuusta. Siinä media nähdään tärkeänä demokratian ja muiden yhteiskunnallisten arvojen kannalta. Sosiaalisen vastuun teoria perustuu luottamukseen median autonomiaan ja itsesääntelyyn. Uskotaan, että median tavoitteena ei ole vain taloudellisen hyödyn tuottaminen omistajilleen, vaan että sillä on myös yhteiskunnallinen vastuu ”yhteisen hyvän” tuottamisessa, vakauden ja säilyttämisessä ja demokratian edistämässä. Siksi media on välttänyt käsittelemästä sellaisia aiheita, jotka

saattavat horjuttaa järjestelmän vakautta tai asettaa yhteiskuntaryhmiä vastakkain (Media ja demokratia Suomessa –raportti 2005, 16). Uutiskriteerit ja itsesääntely rakentuvat tälle ajattelulle.

Sosiaalisen vastuun teoria ei ole enää täysin relevantti lähestymistapa nykypäivänä. Teoria perustuu yksisuuntaiselle viestintäkäsitykselle, jossa yleisöt ovat vaikuttamisen kohteina ja kansalaiset passiivisia vastaanottajia (Media ja demokratia Suomessa –raportti 2005, 19).

”Demokraattis-osallistuvaa” teoriaa kehitettiin 1990-luvulla ja se kuvaa paremmin nyky-yhteiskuntaa. Sisällöntarjonta ja mediavalikoima ovat lisääntyneet, joten kansalaisilla on enemmän valinnanmahdollisuuksia. Uusi viestintäteknologia antaa kansalaisille välineitä oman viestintänsä järjestämiseksi - ei olla enää niin riippuvaisia perinteisistä joukkoviestimistä. Aktiivisessa osallistumisessa kritisoidaan myös uutisjournalismia ja uutisisältöjen painotusta.

James Curran on lähestynyt sosiaalisen vastuun teorian puutteita toisesta näkökulmasta. Mediaa ei pidä tarkastella yhtenä ja yhtenäisenä kokonaisuutena, vaan järjestelmän eri osilla on erilaisia tehtäviä ja ne toimivat erilaisilla logiikoilla.

Eri osajärjestelmiä koossapitävänä ytimenä on julkisen palvelun media. Sen tulee auttaa eri yhteiskunnallisia ryhmiä selventämään tavoitteidensa määrittelyä edistämällä keskustelua ja liittämällä se laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Julkisen palvelun median lisäksi on neljä sitä kehystävää osajärjestelmää: kansalaismedia, sosiaalinen media, professionaalinen media ja kaupallinen media.

Kansalaismedia muodostuu pääosin erilaisten aatteellisten, poliittisten ja kulttuuristen järjestöjen ja liikkeitten viestinnästä. Näiden merkitys on suuri, koska

ne esittelevät erilaisia vaihtoehtoja, haastavat valtakäsityksiä ja tarjoavat erilaisia perusteluja valintojen pohjaksi. Kansalaismediaa tulisi tukea julkisin varoin.

Sosiaalinen media toimii kaupallisilla markkinoilla, mutta ei pysty kilpailemaan yksipuolistavan kaupallisen median kanssa. Kulttuuri- ja mielipidelehdet sekä elokuva että muu audiovisuaalinen kulttuuriviestintä tarvitsevat yhteiskunnallista tuotantotukea. Professionaalinen media taas perustuu ammattilaisten autonomian ja riippumattomuuden pohjalle. Yksityinen kaupallinen media taas muodostuu nykyisinkin vallitsevalle toimintatavalle.

Tässä selvityksessä aineistoa tarkastellaan demokraattis-osallistuvan teorian ja Curranin kehittämän mediajärjestelmän kautta. Aineiston pohjalta yritetään hahmotella löytyykö siitä demokraattis-osallistuvan teorian mukaisia piirteitä. Pyritään myös katsomaan onko aineistossa havaittavissa Curranin mediajärjestelmään soveltuvia piirteitä.

4.1.2.Johtopäätöksiä ja yhteenvetoa lähdeaineiston pohjalta

Kansalaisen, median ja politiikan suhde

Kansalaisten näkökulmasta media on tässä asiassa tuonut hyvin esille kansalaisten pelon ja huolen. Vaikka uranikysymys on kuumentanut tunteita paljolti alueellisesti Itä-Uudellamaalla, on asia saanut myös valtakunnallista julkisuutta mediassa. Esille on noussut kansalaisten epäilevä kanta poliittista päätöksentekoa ja viranomaisia kohtaan. Asianvalmistelusta tiedottamista kohtaan on esitetty kritiikkiä.

Kansalaismielipiteen julkaisemisella mediassa on ollut varmasti suuri vaikutus paikallispoliitikkojen toimintaan ja mielipiteisiin. Kansalaiset ovat arvostelleet

nykyistä kaivoslakia vanhentuneeksi ja valmistelu lain uudistamiseksi onkin aloitettu.

Mitä aineisto tuo esiin demokraattis-osallistuvan teorian ja Curranin kehittelemän mediajärjestelmän kannalta? Demokraattis-osallistuvan teorian näkemyksen mukaan kansalaisten lisääntyneet valinnanmahdollisuudet ja uusi viestintäteknologia auttavat heitä oman viestintänsä järjestämisessä.

Aineiston valossa edellinen näyttää pitävän paikkansa tässä tapauksessa. Kansalaiset ovat ottaneet käyttöönsä tehokkaasti internet-viestinnän, mielipidekirjoituksia on aiheesta ja joukkokokouksia on järjestetty sekä niistä on raportoitu mediassa. Siis osallistuminen on ollut voimakasta.

Myös Curranin mediajärjestelmän mukaisia piirteitä tässä asiassa löytyy. Julkisen palvelun mediassa on tuotu tietoa asiasta ja herätetty näin keskustelua. Kansalaismediaksi luokiteltavassa Vihreä Lanka –lehdessä on asiaa käsitelty. Myös internet-sivuilla on ollut runsaasti tietoa tilanteesta ja käyty vilkasta keskustelua.

Kansalaisnäkökulma aineiston valossa

Itä-uusimaalaisten kansalaisnäkökulma on tullut erittäin hyvin julkisuuteen jopa valtakunnallisella tasolla. Uutisoinnin sisältö on ollut paljon asian vastustuksen uutisointia ja joukkokokouksista kerrontaa. Erityisesti MOT-ohjelmassa kansalaisten näkemykset pääsivät hyvin esille.

Kansalaisen ääni journalismissa

Kansalaisten ääneen pääsyyn mediassa näyttää vaikuttavan paljon se, tarjoaako asia konfliktin ja sensaation mahdollisuuksia. Tämä uraanikysymys ja sen

yksituumainen sekä joukkovoimainen vastustaminen olivat uutisoinnin arvoisia. Jos tätä vastustusta ei olisi esiintynyt, tuskin pelkästään uraanikaivoshanke olisi juurikaan saanut median huomiota. Ydinenergian raaka-aineena uraani herättää myös paljon tunteita, pelkoa ja epävarmuutta kansalaisissa. Nämä ovat myös herkullista raaka-ainetta medialle.

Kaiken kaikkiaan kansalaisten ääneen pääsyyn mediassa näyttää vaikuttavan eniten juuri heidän oma toimintansa ja sen kautta syntynyt uutisarvo. Kansalaisten voimakas vastustus itäisellä Uudellamaalla synnytti uutistapahtumia, joista voitiin raportoida konfliktisävytteisesti. Tämän todistaa jo sekin, että aikaisemmin Lapissa ja Pohjois-Karjalassa samanlaisessa tilanteessa media oli lähes hiljaa. Noilla alueilla ei syntynytkään vastaavaa kansanliikettä. Niinpä tiedotusvälineillä ei ollut mitään uutisoitavaa ja asiat etenivät kaivosyhtiöiden kannalta sujuvammin.

MOT-ohjelmassa nousi selkeästi esiin tämän asian laajuus valtakunnan tasolla. Tähän mennessä on ministeriön luvan saanut jo yli 400 valtausta ja noin 700 varausta on tehty. Tämä tuli vasta nyt valtamedian kautta julkisuuteen. Ohjelmassa korostui myös voimakas ristiriita taloudellisten etujen ja kansalaisten oikeuksien välillä. Kansalaiset pelkäävät oman taloutensa, ympäristönsä ja terveytensä puolesta. Olisikohan asia tullut MOT-ohjelman aiheeksi ilman itäisen Uudenmaan kansalaisten joukkoliikettä?

Hallinnon ja kansalaisten vuorovaikutus

Kansalaisten joukkovastustus ja sen uutisointi vaikuttavat mahdollisesti ministeriön päätöksiin asiassa. Kansanliike osoittaa epäluottamusta poliittista päätäntää kohtaan. Tämä piirre tuli jo esille Media ja demokratia Suomessa –raportissa. Kansalaiset ovat peloissaan ja epävarmoja. Viranomaiset ja poliitikot yrittävät rauhoitella sekä hallita tilannetta. Erityisesti MOT-ohjelmassa tuli selvästi

esiin ongelmat hallinnon ja kansalaisten vuorovaikutuksessa. Kansalaisten huoli ja heidän tekemänsä valitukset eivät ole oikein saaneet vastakaikua oikeudessa ja hallintoelimissä.

Uraanikaivoshankkeessa kansalaisten kielteinen kanta muodostui hegemoniseksi mielipiteeksi. Siitä uutisoitiin näkyvästi, mikä ruokki edelleen kriittisen mielipiteen kasvamista. Viranomaisten ja lupaa hakeneen yhtiön edustajien näkemykset eivät nousseet yhtä näkyvästi julkisuuteen. Kansalaiset omalla toiminnallaan ja yksituumaisuudellaan saivat aikaan uraanikaivoshanketta vastustavan yleisen mielipiteen.

Tässä tilanteessa voidaankin esittää kysymyksiä. Ovatko kansalaiset saaneet riittävästi tietoa? Jos ennakkoon olisi tullut enemmän asiallista tietoa, olisiko tilanne edennyt toisella tavalla?

4.2. Tallinkin jätevedet Suomenlahteen: medialähtöistä kansalaisaktivismia

Tallink-yhtiön laivojen jätevesiongelma edustaa median uutisoinnista alkunsa saanutta kansalaisaktivismia parhaimmillaan. Helsingin Sanomat uutisoi syksyllä 2005 Tallink-laivayhtiön isojen alusten Romantikan ja Meloodian tyhjentävän viemäri- ja pesuvedensä kansainväliselle vesialueelle keskelle Suomenlahtea. Tallinkin toimista nousi kohu. Uutinen aiheutti valtaisan Tallinkin toimintaa vastustavan reaktion kansalaisissa. Ihmiset lähettelivät massoittain tekstiviestejä ja sähköpostia Tallink-yhtiöön. Nettikeskustelufoorumeille kirjoiteltiin runsaasti ja värikkäästi ongelmasta.

Tämän kansalaisaktiivisuuden ja sen aiheuttaman yhtiön boikotoinnin vuoksi Tallink korjasi tapansa välittömästi. Nykyisin se pumpppaa jätteensä asianmukaisesti Helsingin viemäriverkkoon. Tämä tapaus osoittaaakin

kansalaisaktiivisuuden yhdistettynä tehokkaaseen uusien digitaalisten viestintäteknikoiden käyttöön maailmaa muuttavan voiman.

5. YHTEENVETO

Verkko antaa lukemattomia mahdollisuuksia tiedon välitykseen, yhteisöllisyyden luomiseen ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen. Julkiseen keskusteluun ja erilaisiin, uusiin ohjelmavaihtoehtoihin täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota, koska esim. median osalta keskittyminen ja viihteellistyminen vääristävät kansalaisten saamaa informaatiota.

Haasteena on myös edelleen verkon ja internetin käytössä tarvittavan laajakaistayhteyden puuttuminen suurelta osalta väestöstä, erityisesti maaseudulla. Nämä perusedellytykset täytyy olla kunnossa, jotta myös julkishallinnon toimenpiteet kansalaisten aktivoimiseksi voivat saavuttaa tavoitteensa koko maassa.

Kuten uraanikaivoshanke ja laivayhtiön jätevesiongelman ratkeaminen osoittivat, parhaimmillaan uudet digitaaliset viestintäteknikat muuttavat maailmaa.

LÄHTEET

Media ja demokratia Suomessa, kriittinen näkökulma, Oikeusministeriön julkaisu 11/2005: <http://www.om.fi/34539.htm>

Suomen demokratiaindikaattorit, Heikki Paloheimo, Asenteet poliittisia instituutioita ja toimijoita kohtaan, Oikeusministeriön julkaisu 2006:1: <http://www.om.fi/35214.htm>

Suomen demokratiaindikaattorit, Tom Moring & Hannu Nieminen, Media ja demokratia: ehdotuksia indikaattoreiksi, Oikeusministeriön julkaisu 2006:1: <http://www.om.fi/35214.htm>

Sähköisen kuulemisen kehittäminen valtionhallinnossa, Oikeusministeriö 2006:6: <http://www.om.fi/13391.htm>

Teppo Moisio, Sensuuri leikkaa verkon sananvapautta, Amnestyn Suomen osaston lehti 2/2006. (Liite 1)

Pentti Riihelä ja Clas-Olof Lindqvist, Töölönlahdelle laadittava kansalaisten asemakaava, Helsingin Sanomat 2.4.2006. (Liite 2)

Tommi Nieminen, Kurvin kanava, Helsingin Sanomat 26.3.2006.: <http://www.hs.fi/henkkoht/artikkeli/Kurvin+kanava/HS20060326SI1VS01xda>

Luennot:

Sinikka Sassi, 16.3., Verkko ja sen kehitystrendit, 17.3. Demokratia ja kansalaisvaikuttaminen.

Minna Tarkka 24.3., Avoin televisio? Casena m2hz.

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma:

<http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/kansalaisvaikuttaminen/fi.jsp>

Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ohjelmajohtaja Seppo Niemelä, Sosiaalifoorumi, 1.4.2006 (Liite 3)

Projektipäällikkö Sirpa Kekkosen (valtioneuvoston kanslia) kolumni:

http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/ajankohtaista/kolumni/fi_FI/1145446366636/

Kansalaiskanava-hanke:

www.kaupunginosat.net/mambo/kansalaiskanava

Vihreä Verkko ry:n internet: http://www.vihreaverkko.fi/ajankohtaista_kannanottoja/

Kansalaisliikkeen internet: <http://www.uraaniton.org/>

YLE:n A-studio, perjantai 24.02.06

YLE:n MOT-ohjelma, maanantai 27.02.06

23 kpl lehtiartikkeleita (mm. Uusimaa-lehti, Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Kansan Uutiset, Ilta-lehti, Vihreä Lanka) (Liitteet 4 - 26)

LIITTEET

1. Teppo Moisio, Sensuuri leikkaa verkon sananvapautta, Amnestyn Suomen osaston lehti 2/2006.
2. Pentti Riihelä ja Clas-Olof Lindqvist, Töölönlahdelle laadittava kansalaisten asemakaava, Helsingin Sanomat 2.4.2006.
3. Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman ohjelmajohtaja Seppo Niemelä, Sosiaalifoorumi, 1.4.2006
4. – 23. Lehtileikkeet